

QUY ĐỊNH PHÁP LUẬT VỀ TIỀN MÃ HÓA HIỆN NAY - MỘT SỐ VẤN ĐỀ ĐỐI VỚI CÔNG TÁC BẢO VỆ AN NINH, TRẬT TỰ

■ Thiếu tá, ThS. BÙI THỂ THỨ*

Tóm tắt: Bài viết phân tích thực trạng pháp luật về tiền mã hóa tại Việt Nam, gồm các quy định hiện hành, những hạn chế trong khung pháp lý và các thách thức đối với công tác bảo vệ an ninh, trật tự liên quan tới tiền mã hóa ở Việt Nam hiện nay. Trên cơ sở nghiên cứu kinh nghiệm một số nước trên thế giới trong quá trình xây dựng khung pháp lý về tiền mã hóa, bài viết đưa ra một số kiến nghị hoàn thiện quy định pháp luật về tiền mã hóa trong công tác bảo vệ an ninh, trật tự.

Từ khóa: Pháp luật; tiền mã hóa; bảo vệ an ninh, trật tự.

Nhận bài: 07/3/2025

Hoàn thành biên tập: 25/3/2025

Duyệt đăng: 03/4/2025

CURRENT LEGAL REGULATIONS ON CRYPTOCURRENCIES - SOME ISSUES FOR SECURITY AND ORDER PROTECTION

Abstract: The article analyzes the current legal status of cryptocurrencies in Vietnam, including current regulations, limitations in the legal framework and challenges for the work of protecting security and order related to cryptocurrencies in Vietnam today. In addition, based on the study of the experience of some countries in the world in the process of building a legal framework for cryptocurrencies, the article makes some recommendations to improve the legal regulations on cryptocurrencies in the work of protecting security and order.

Keywords: Law; cryptocurrencies; protecting security and order.

Article received: 07/3/2025

Editing completed: 25/3/2025

Approved for publication: 03/4/2025

Đặt vấn đề

Cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư (4.0), các thành tựu công nghệ như trí tuệ nhân tạo (AI), internet vạn vật (IoT), chuỗi khối (blockchain)... đã và đang tác động mạnh mẽ đến đời sống của con người trên tất cả các lĩnh vực. Là một ứng dụng tiêu biểu của công nghệ blockchain, sự xuất hiện của tiền mã hóa (crypto currency) như một “phương thức thanh toán” mới cho thị trường tài chính nhưng đồng thời cũng tạo ra những thách thức đối với nền kinh tế số, tiềm ẩn nguy cơ phát sinh các loại tội phạm, đặc biệt là tội phạm trốn thuế, rửa tiền và tài trợ khủng bố. Với các đặc tính như: ẩn danh, phi tập trung, xuyên quốc gia, độ tin cậy cao, cho phép thực hiện các giao dịch

ngang hàng không qua trung gian, không chịu sự quản lý của bất kỳ Chính phủ nào, số lượng các quốc gia chấp thuận và giao dịch bằng tiền mã hóa ngày càng phổ biến. Tuy nhiên, qua nghiên cứu cho thấy, quan điểm, hệ thống pháp luật của các nước trên thế giới hiện cũng chưa thống nhất đối với tài sản số, tài sản mã hóa, tiền mã hóa. Việt Nam là một trong những nước có số lượng người tham gia giao dịch tiền mã hóa đông đảo nhất trên thế giới nhưng lại chưa có khung pháp lý đầy đủ làm cơ sở giải quyết các vấn đề phát sinh trong tranh chấp dân sự, các vấn đề pháp lý hình sự... có liên quan đến tiền mã hóa, nguy cơ cao ảnh hưởng đến lớn đến công tác bảo vệ an ninh, trật tự.

* Học viện Cảnh sát nhân dân

1. Khái quát chung về tiền mã hóa

Hiện nay, trên thế giới, có nhiều quan điểm chưa thực sự thống nhất về cách sử dụng các thuật ngữ tiền ảo (virtual currency), tiền điện tử (electronic currency), tiền kỹ thuật số (digital currency), tiền mã hóa (crypto currency). Theo quy định của một số tổ chức như Ngân hàng Trung ương châu Âu (European Central Bank - ECB), Ngân hàng Thanh toán quốc tế (Bank for International Settlements - BIS), các loại tiền nêu trên có thể được hiểu khái quát như sau: tiền ảo là loại tiền kỹ thuật số, được phát hành bởi những người phát triển phần mềm thường đồng thời là người kiểm soát hệ thống; được sử dụng và chấp nhận thanh toán giữa các thành viên của một cộng đồng ảo nhất định. Ví dụ, tiền ảo trong các trò chơi điện tử, các ứng dụng cho phép lưu trữ một loại tiền chỉ để sử dụng trong ứng dụng đó. Tiền điện tử là giá trị tiền tệ lưu trữ trên các phương tiện điện tử được trả trước bởi khách hàng cho ngân hàng, chi nhánh ngân hàng nước ngoài, tổ chức cung ứng dịch vụ trung gian thanh toán để thực hiện giao dịch thanh toán và được bảo đảm giá trị tương ứng tại ngân hàng, tiền điện tử phổ biến hiện nay là thẻ trả trước, ví điện tử, tiền di động. Tiền mã hóa hay tiền kỹ thuật số được tạo ra bởi các thuật toán mã hóa phức tạp dựa trên công nghệ blockchain, được giao dịch, trao đổi hoàn toàn trên môi trường internet và hiện chưa chịu sự quản lý của bất kỳ cá nhân hay tổ chức nào (trừ khi được ngân hàng trung ương trực tiếp phát hành). Ví dụ điển hình của tiền mã hóa là Bitcoin, Ethereum, USDT, DogeCoin, Binance Coin...

Theo thống kê của CoinGecko, tính đến tháng 3/2025, tổng vốn hóa thị trường tiền mã hóa là khoảng 3000 tỷ USD, với gần 17.000 loại tiền mã hóa, hoạt

động trên 1.200 sàn giao dịch khác nhau, với khối lượng giao dịch hàng ngày lên đến 100 tỷ USD. Trong đó, phổ biến, Bitcoin tiếp tục duy trì vị thế thống trị với khoảng 58 - 60% thị phần (tương đương 1,649 nghìn tỷ USD), trong khi Ethereum đứng thứ hai với khoảng 8% thị phần (233 tỷ USD). Stablecoin - loại tiền mã hóa được thiết kế để duy trì giá trị ổn định so với tiền pháp định - chiếm khoảng 8,36% tổng vốn hóa thị trường, với Tether (USDT) là stablecoin lớn nhất (143 tỷ USD)¹.

Tại Việt Nam, đồng tiền mã hóa bắt đầu len lỏi vào Việt Nam từ năm 2011 và phát triển nhanh chóng. Theo Chainalysis, dòng tiền từ tài sản mã hóa vào Việt Nam giai đoạn 2022 - 2024 ước tính hơn 100 tỷ USD, cao gấp đôi dòng vốn FDI. Việt Nam đứng thứ 03 toàn cầu về chỉ số chấp nhận tài sản mã hóa năm 2023 và đứng thứ 07 về số lượng người sở hữu tài sản mã hóa năm 2024. Ước tính giao dịch tiền ảo thông qua tiền Việt Nam đồng trên sàn Binance đạt khoảng 54.000 tỷ đồng/tháng; giao dịch qua sàn Remitano đạt khoảng 46.000 tỷ đồng/tháng². Pháp luật Việt Nam hiện chưa có khung pháp lý quy định cụ thể về tiền mã hóa, không cho phép chính thức kinh doanh, giao dịch tiền mã hóa nhưng cũng không có quy định rõ việc cấm tiền mã hóa dẫn đến tình trạng buông lỏng quản lý nhà nước đối với vấn đề này.

2. Một số vấn đề pháp lý liên quan tới tiền mã hóa

Thứ nhất, trong lĩnh vực pháp luật hình sự.

Mặc dù pháp luật Việt Nam chưa ghi nhận tiền mã hóa là tài sản và không bảo hộ các giao dịch của các chủ thể liên quan đến tiền mã hóa. Tuy nhiên, nếu chủ thể lợi dụng các giao dịch về tiền mã hóa nhằm thực hiện các hành vi bị cấm như: rửa tiền, tài trợ khủng

1. CoinGecko, <https://www.coingecko.com/vi/global-charts>, truy cập ngày 25/02/2025.

2. Minh Sơn, “*Thí điểm sàn giao dịch tiền mã hóa: Khai phá nguồn lực kinh tế mới*”, <https://vietnamplus.vn/thi-diem-san-giao-dich-tien-ma-hoa-khai-pha-nguon-luc-kinh-te-moi-post1019800.vnp>, truy cập ngày 25/02/2025.

bổ hoặc sử dụng tiền mã hóa làm phương tiện thanh toán tại Việt Nam sẽ phải chịu trách nhiệm hình sự tùy theo tính chất, mức độ của hành vi.

Theo quy định tại khoản 1 Điều 3 Luật Phòng, chống rửa tiền năm 2022, rửa tiền được hiểu là hành vi của tổ chức, cá nhân nhằm hợp pháp hóa nguồn gốc của tài sản do phạm tội mà có. Điểm a khoản 1 Điều 324 Bộ luật Hình sự năm 2015, sửa đổi, bổ sung năm 2017 (Bộ luật Hình sự năm 2015) quy định, hành vi được coi là phạm tội rửa tiền có thể là: “Tham gia trực tiếp hoặc gián tiếp vào giao dịch tài chính, ngân hàng hoặc giao dịch khác nhằm che giấu nguồn gốc bất hợp pháp của tiền, tài sản do mình phạm tội mà có hoặc biết hay có cơ sở để biết là do người khác phạm tội mà có”. Tuy nhiên, động cơ của tội phạm này phải nhằm che giấu nguồn gốc bất hợp pháp của tiền, tài sản do mình phạm tội mà có. Trong khi, tiền mã hóa chưa được công nhận là tiền hay tài sản ở Việt Nam nên tùy từng trường hợp, chủ thể có thể bị xác định là phạm tội rửa tiền hoặc không.

Về tội tài trợ khủng bố, theo quy định tại khoản 1 Điều 300 Bộ luật Hình sự năm 2015, người nào huy động, hỗ trợ tiền, tài sản dưới bất kỳ hình thức nào cho tổ chức, cá nhân khủng bố thì bị phạt tù từ 05 năm đến 10 năm. Như vậy, hành vi tài trợ khủng bố có thể được thực hiện dưới nhiều hình thức khác nhau. Bộ luật Hình sự năm 2015 không giới hạn hình thức tài trợ khủng bố mà chỉ quan tâm đến việc hành vi đó có nhằm huy động, hỗ trợ, tiền, tài sản cho tổ chức, cá nhân khủng bố hay không. Đối tượng tài trợ theo Điều 300 Bộ luật Hình sự năm 2015 cũng phải là tiền hoặc tài sản. Tuy nhiên, tiền mã hóa vẫn chưa được coi là một dạng tài sản, đã gây lúng túng trong việc xác định hậu quả pháp lý của các hành vi phạm tội khủng bố liên quan đến tiền mã hóa.

Thứ hai, trong lĩnh vực dân sự.

Pháp luật dân sự chưa quy định tiền mã hóa là tài sản. Điều 105 Bộ luật Dân sự 2015 quy định: “1. Tài sản là vật, tiền, giấy tờ có giá và quyền tài sản. 2. Tài

sản bao gồm bất động sản và động sản”. Tiền mã hóa cũng chưa được ghi nhận là một quyền tài sản, bởi lẽ, quyền tài sản là quyền trị giá tính bằng tiền, gồm có quyền tài sản đối với đối tượng có quyền sử dụng đất, quyền sở hữu trí tuệ và các quyền tài sản khác (quyền hưởng dụng, quyền bề mặt...).

Theo quy định của Luật Ngân hàng Nhà nước Việt Nam năm 2010, tiền mã hóa không được coi là đơn vị tiền tệ chính thức của Nhà nước Việt Nam, không được xem là ngoại tệ, cũng không phải là đối tượng của ngoại hối. Khoản 6 Điều 4 Nghị định số 101/2012/NĐ-CP ngày 22/11/2012 của Chính phủ về thanh toán không dùng tiền mặt (được sửa đổi, bổ sung một số điều bởi Nghị định số 80/2016/NĐ-CP ngày 01/7/2016 của Chính phủ) quy định phương tiện thanh toán không dùng tiền mặt sử dụng trong giao dịch thanh toán, gồm: séc, lệnh chi, ủy nhiệm chi, nhờ thu, ủy nhiệm thu, thẻ ngân hàng và các phương tiện thanh toán khác theo quy định của Ngân hàng Nhà nước. Phương tiện thanh toán không hợp pháp là các phương tiện thanh toán không thuộc các trường hợp nêu trên. Vì vậy, tiền mã hóa cũng không phải là phương tiện thanh toán hợp pháp.

Thứ ba, trong lĩnh vực pháp luật về thuế.

Trong thời gian vừa qua, sự biến động không ngừng về giá trị các đồng tiền mã hóa, đặc biệt là đồng Bitcoin đã khiến nhiều tổ chức, cá nhân kinh doanh tiền mã hóa có được những khoản lợi nhuận lớn. Về phương diện pháp lý, các hoạt động này phải chịu thuế. Tuy nhiên, trên thực tế, hoạt động kinh doanh tiền mã hóa và các hoạt động khác liên quan đến tiền mã hóa nhằm mục đích sinh lợi không chịu sự điều chỉnh của pháp luật về thuế ở Việt Nam. Điều này xuất phát từ nguyên nhân Việt Nam chưa có khung pháp luật về tiền mã hóa. Do tiền mã hóa không được coi là tài sản trong Bộ luật Dân sự năm 2015 và không được coi là hàng hóa theo quy định của Luật Thương mại năm 2005 nên bản thân

các đồng tiền mã hóa và các hoạt động kinh doanh tiền mã hóa không làm phát sinh nghĩa vụ nộp thuế của các chủ thể có liên quan. Vì vậy, tháng 9/2017, Tòa án nhân dân tỉnh Bến Tre đã ra phán quyết với nội dung hủy Quyết định số 714/QĐ-CCT ngày 12/5/2016 của Chi cục Thuế thành phố Bến Tre về việc truy thu hơn 981 triệu đồng tiền thuế giá trị gia tăng và hơn 1,6 tỷ đồng tiền thuế thu nhập cá nhân đối với ông N.V.C vì tham gia trao đổi tiền mã hóa (Bitcoin).

Thứ tư, trong lĩnh vực pháp luật kinh doanh.

Điều 33 Hiến pháp năm 2013 quy định: “Mọi người có quyền tự do kinh doanh trong những ngành nghề mà pháp luật không cấm”. Bên cạnh đó, theo quy định tại khoản 1 Điều 7 Luật Doanh nghiệp năm 2020, doanh nghiệp có quyền tự do kinh doanh trong những ngành, nghề mà luật không cấm. Trên thực tế, các hoạt động huy vốn bằng tiền mã hóa (Initial Coin Offering - ICO) hoặc các sàn giao dịch tiền mã hóa vẫn diễn ra, các chủ thể vẫn tiến hành các hoạt động kinh doanh, chuyển nhượng, góp vốn, huy động vốn đầu tư... bằng các đồng tiền mã hóa. Tuy nhiên, quy trình thành lập, đăng ký thành lập, cấp mã số thuế, trách nhiệm hoặc các hoạt động hay chế tài liên quan đến tiền mã hóa, pháp luật hiện chưa có cơ chế để giải quyết một cách phù hợp. Vì thế, đây là “mảnh đất màu mỡ” cho các hoạt động ICO mang tính chất lừa đảo, kinh doanh đa cấp và thực tế đã xảy ra ở Việt Nam.

Trước những diễn biến khó lường và ảnh hưởng tiêu cực của các hoạt động liên quan đến tiền mã hóa tại Việt Nam, ngày 21/7/2017, Thủ tướng Chính phủ đã ban hành Quyết định số 1255/QĐ-TTg phê duyệt Đề án hoàn thiện khung pháp lý để quản lý, xử lý đối với các loại tài sản ảo, tiền điện tử, tiền ảo. Đồng thời, ngày 11/4/2018, Thủ tướng Chính phủ ban hành Chỉ thị số 10/CT-TTg về tăng cường quản lý các hoạt động liên quan tới Bitcoin và các loại tiền ảo tương tự

khác. Đây là những cơ sở pháp lý đầu tiên liên quan đến lĩnh vực tiền mã hóa và cũng là những yếu tố nền tảng quan trọng phản ánh sự cần thiết, cấp bách của việc ban hành khung pháp lý hoàn chỉnh để quản lý tiền mã hóa ở Việt Nam.

3. Kinh nghiệm điều chỉnh pháp lý đối với tiền mã hóa của một số nước trên thế giới

Hiện nay, các nước trên thế giới có 02 hướng tiếp cận đối với tiền mã hóa: (i) cấm các hoạt động liên quan đến tài sản mã hóa (Trung Quốc, Ai Cập, Kuwait, Nepal...); (ii) nghiên cứu, ban hành các quy định quản lý đăng ký, cấp phép đối với các nhà cung cấp dịch vụ tài sản mã hóa để quản lý (Mỹ, Anh, Canada, Hàn Quốc, Thái Lan...).

Ngày 15/9/2021, Trung Quốc đã đưa ra thông báo về việc tăng cường ngăn chặn và xử lý rủi ro trong giao dịch tài sản mã hóa. Trong đó, bày tỏ lo ngại về sự gia tăng của các hoạt động kinh doanh liên quan đến tài sản mã hóa, gây rối trật tự kinh tế, tài chính, tạo điều kiện cho các hoạt động phạm pháp khác như rửa tiền và tài trợ khủng bố, tiềm ẩn nhiều rủi ro đối với an toàn tài sản của người dân. Đồng thời, khẳng định các hoạt động kinh doanh liên quan đến tài sản mã hóa là bất hợp pháp.

Năm 2018, cơ quan lập pháp Hội giáo chính thức của Ai Cập đã ban hành một sắc lệnh tôn giáo, trong đó, nêu rõ các giao dịch thương mại liên quan đến Bitcoin bị nghiêm cấm theo pháp luật Hồi giáo do khả năng gây tổn hại đến an ninh quốc gia và an toàn hệ thống tài chính.

Tại Hàn Quốc, mặc dù tuyên bố cấm mọi hoạt động huy động vốn thông qua phát hành tài sản mã hóa dưới bất kể hình thức và tên gọi nào, tuy nhiên, Chính phủ Hàn Quốc vẫn cho phép các sàn giao dịch tài sản mã hóa hoạt động tại nước này. Theo đó, các sàn giao dịch phải đăng ký và chịu sự giám sát của Ủy ban Dịch vụ tài chính Hàn Quốc, đồng thời, phải tuân thủ nghiêm các quy định liên quan đến chế độ báo cáo

về phòng, chống rửa tiền. Hàn Quốc hiện đang xây dựng dự thảo Luật về tài sản mã hóa, trong đó, trao cho Ủy ban Dịch vụ tài chính Hàn Quốc quyền giám sát, thanh tra, kiểm tra các doanh nghiệp tài sản mã hóa, bảo đảm các doanh nghiệp thực hiện đúng quy định về phòng, chống rửa tiền.

Các nền kinh tế như Hoa Kỳ, Anh, Australia, Canada, New Zealand, Singapore, Thụy Sĩ... đang áp dụng các quy định hiện hành về chứng khoán đối với các hoạt động phát hành tài sản mã hóa mang bản chất chứng khoán. Các quốc gia này thường ban hành các văn bản hướng dẫn, trong đó, đưa ra các tiêu chí cụ thể để xác định một tài sản mã hóa có phải là sản phẩm tài chính, chứng khoán hay không, từ đó, áp dụng các quy định hiện hành liên quan đến giao dịch chứng khoán, sản phẩm tài chính và đăng ký với cơ quan giám sát thị trường tài chính. Điển hình, ngày 30/5/2023, Liên minh châu Âu (EU) đã ban hành Luật Thị trường tài sản mã hóa, áp dụng đối với các loại tài sản mã hóa chưa được pháp luật hiện hành quy định. Ngoài ra, EU cũng đã sửa đổi Luật về chuyển tiền để bổ sung các quy định yêu cầu nhà cung cấp dịch vụ tiền mã hóa phải tuân thủ tất cả các yêu cầu về phòng, chống rửa tiền và tài trợ khủng bố hiện hành; phải thu thập, chia sẻ thông tin về người gửi và người nhận của các giao dịch tài sản mã hóa³.

Một số quốc gia trên thế giới, thậm chí đã ban hành quy định cho phép, khuyến khích hoạt động liên quan đến tài sản mã hóa. UAE duy trì chế độ miễn thuế hoàn toàn cho giao dịch tiền mã hóa, tạo lợi thế cạnh

tranh vượt trội so với Mỹ (30% thuế lợi nhuận) hay Pháp (45% thuế suất cao nhất)⁴. Từ ngày 16/3/2025, USDT được công nhận là phương tiện thanh toán hợp pháp tại Thái Lan. Quyết định này giúp doanh nghiệp tiết kiệm 03 - 05% phí chuyển đổi ngoại tệ, đặc biệt, trong lĩnh vực xuất khẩu và du lịch⁵. Kể từ năm 2020 đến nay, Ủy ban Chứng khoán Hồng Kông (SFC) đã cấp phép cho 10 sàn giao dịch tiền mã hóa khác nhau⁶.

Như vậy, nhiều nước trên thế giới đã xây dựng các khung pháp lý để có thể quản lý tiền mã hóa và đa số các nước có quan điểm cởi mở đối với tiền mã hóa. Với số lượng sở hữu tiền mã hóa và khối lượng giao dịch rất lớn như ở Việt Nam hiện nay, việc nghiêm cấm hoàn toàn các giao dịch liên quan đến tiền mã hóa ở Việt Nam gần như không khả thi. Vì thế, Việt Nam cần nghiên cứu, tham khảo, tiếp thu có chọn lọc kinh nghiệm của một số nước trên thế giới, xóa bỏ tư duy “không quản được thì cấm” để có thể quản lý và tận dụng nguồn lực tài chính từ tiền mã hóa.

4. Một số kiến nghị, đề xuất

Dự báo, thời gian tới, với những tiện ích của tiền mã hóa, số lượng người tham gia ngày càng nhiều, khối lượng giao dịch ngày càng lớn. Trong khi, các loại tội phạm sẽ tiếp tục hướng đến việc sử dụng tiền mã hóa như một phương tiện chính để che giấu các dòng tiền bất hợp pháp và thực hiện các hành vi phạm tội phức tạp hơn. Dựa trên kinh nghiệm của đa số các nước trên thế giới, nhằm góp phần hoàn thiện khung pháp lý về tiền mã hóa, nghiên cứu đưa ra một số kiến nghị, đề xuất sau:

3. Hội đồng lý luận Bộ Công an (2024), “*Kỷ yếu Hội thảo khoa học: Hoạt động rửa tiền và tài trợ khủng bố thông qua tiền mã hóa ở Việt Nam và giải pháp phòng ngừa*”, Hà Nội.

4. Virtuzone, “*UAE Cryptocurrency Regulations*”, <https://virtuzone.com/blog/uae-cryptocurrency>, truy cập ngày 05/3/2025.

5. The Cryptonomist, “*Thailand approves the trading of USDT (Tether): a historic step for cryptocurrencies in the Far East*”, <https://en.cryptonomist.ch/2025/03/10/thailand-approves-the-trading-of-usdt-tether-a-historic-step-for-cryptocurrencies-in-the-far-east>, truy cập ngày 05/3/2025.

6. GIP Digital Watch Observatory, “*Hong Kong issues first crypto licences of 2025*”, <https://dig.watch/updates/hong-kong-issues-first-crypto-licences-of-2025>, truy cập ngày 05/3/2025.

Thứ nhất, thống nhất nhận thức, quy định về tiền mã hóa.

Pháp luật Việt Nam hiện chưa có quy định hay cách hiểu chính thức về tiền mã hóa, tài sản mã hóa, tài sản ảo, tiền ảo, tiền kỹ thuật số... Nghị định số 52/2024/NĐ-CP ngày 15/5/2024 của Chính phủ quy định về thanh toán không dùng tiền mặt mới chỉ quy định tiền điện tử là giá trị tiền Việt Nam đồng lưu trữ trên các phương tiện điện tử được cung ứng trên cơ sở đối ứng với số tiền được khách hàng trả trước cho ngân hàng, chi nhánh ngân hàng nước ngoài, tổ chức cung ứng dịch vụ trung gian thanh toán cung ứng dịch vụ ví điện tử. Dự thảo Luật Công nghiệp công nghệ số cũng chỉ đề cập tới thuật ngữ tài sản số.

Do vậy, các cơ quan chức năng cần nghiên cứu, quy định thống nhất theo hướng, tiền kỹ thuật số gồm tiền điện tử và các tiền ảo khác (trong các loại tiền ảo thì có tiền mã hóa). Tiền điện tử do các Nhà nước cung ứng và bảo đảm. Tiền ảo, tiền mã hóa là do tổ chức, cá nhân khác cung ứng, phát hành. Việc đưa ra các quy định cụ thể về tiền mã hóa không chỉ nhằm quản lý các tài sản mã hóa, bảo vệ khách hàng và nhà đầu tư ở mức độ nhất định, bảo đảm tính minh bạch, ổn định của thị trường tài chính mà còn hỗ trợ và thúc đẩy sự phát triển của khoa học, công nghệ (đặc biệt, công nghệ Blockchain).

Thứ hai, bổ sung quy định tiền mã hóa là một loại tài sản đặc biệt - tài sản số.

Tài sản là một phạm trù rộng, trong điều kiện chưa thể khái quát được khái niệm tài sản mà khái niệm liệt kê “đóng” như hiện nay (liệt kê cụ thể, không có từ gọi mở như tài sản khác, dạng khác...), cần xem xét đưa tiền mã hóa vào khái niệm tài sản với vị trí độc lập như tiền thay vì cố gắng ghép tiền mã hóa vào vật, giấy tờ có giá hay quyền tài sản

nhằm mục đích khẳng định tiền mã hóa chính là một tài sản số.

Theo Điều 8 dự thảo Luật Công nghiệp công nghệ số ngày 03/7/2024⁷, tài sản số là sản phẩm công nghệ số được tạo ra, phát hành, lưu trữ, chuyển giao và xác thực quyền sở hữu bằng công nghệ chuỗi khối mà con người có quyền sở hữu theo quy định của pháp luật về dân sự và pháp luật có liên quan. Dự kiến giao một số bộ, ngành liên quan xây dựng hoặc xây dựng và trình cấp có thẩm quyền ban hành quy định quản lý liên quan đến tài sản số trong ngành, lĩnh vực của mình phụ trách. Theo đó, tài sản số không chỉ gồm bitcoin và tiền ảo, tài sản số có phạm vi rộng hơn rất nhiều, gồm tiền tệ kỹ thuật số (tiền ảo, tiền điện tử, tiền mã hóa...), tài sản vô hình (tài sản trong game, tài sản trí tuệ, video, tranh ảnh kỹ thuật số...) và tài sản vật chất được số hóa tranh ảnh vật lý, tài sản tài chính...

Việc ghi nhận tiền mã hóa là một tài sản có thể sẽ dẫn tới những thay đổi lớn trong hệ thống pháp luật khi phải tiến hành rà soát các văn bản quy phạm pháp luật liên quan cũng như đề xuất xây dựng đạo luật chuyên biệt để điều chỉnh về vấn đề này. Tuy nhiên, những thay đổi đó hứa hẹn mang lại nhiều lợi ích như: tiền mã hóa có thể trở thành hàng hóa trong pháp luật thương mại, pháp luật thuế, trở thành chứng khoán... từ đó, giúp cơ quan nhà nước có thẩm quyền giải quyết được các tranh chấp, gia tăng nguồn thu ngân sách nhà nước, có cơ sở pháp lý rõ ràng để trấn áp các hoạt động phạm tội liên quan đến tiền mã hóa. Việc ghi nhận tiền mã hóa là một loại tài sản là sự thay đổi phù hợp với tình hình thực tế của Việt Nam hiện nay.

Thứ ba, nghiên cứu quy định về thuế đối với các giao dịch tiền mã hóa.

Việc nghiên cứu, xem xét để tính thuế đối với các hoạt động liên quan đến tiền mã hóa là hoàn

7. Xem dự thảo Luật Công nghiệp công nghệ số ngày 03/7/2024 tại: <https://chinhphu.vn/du-thao-vbqppl/du-thao-luat-cong-nghiep-cong-nghe-so-6652>, truy cập ngày 05/3/2025.

toàn có cơ sở, đặc biệt, sau khi Nhà nước công nhận tiền mã hóa là một loại tài sản. Tuy nhiên, cần lưu ý, việc thu thuế đối với tiền mã hóa cũng có những đặc thù riêng nhất định, không thể áp dụng máy móc giống như các quốc gia khác mà cần phải xem xét kỹ lưỡng nhiều yếu tố về kinh tế, chính trị, xã hội của Việt Nam.

Tùy thuộc vào hệ thống thuế của từng quốc gia mà các loại thuế được áp dụng đối với giao dịch tiền mã hóa phổ biến thường gồm: thuế thu nhập, thuế giá trị gia tăng, thuế tài sản. Đối với thuế thu nhập, thuế đánh vào tiền mã hóa sẽ phụ thuộc vào khoản chênh lệch giữa khoản đầu tư và khoản thu về từ tiền mã hóa của một người hoặc cũng có thể được áp dụng dựa trên tình trạng pháp lý của chủ sở hữu (chủ sở hữu tiền mã hóa là cá nhân hay doanh nghiệp), mục đích sử dụng (giao dịch thường xuyên hay giao dịch không thường xuyên). Đối với thuế giá trị gia tăng, phần lớn các quốc gia hiện nay quy định theo hướng các loại giao dịch về tiền mã hóa không phải chịu thuế giá trị gia tăng (chẳng hạn, giao dịch chuyển đổi giữa tiền mã hóa và tiền pháp định, giao dịch chuyển đổi giữa tiền mã hóa và các loại tiền kỹ thuật số khác...). Đối với thuế tài sản, nhiều quốc gia theo quan điểm xem tiền mã hóa là tài sản, vì vậy, loại thuế này được áp dụng trong trường hợp quốc gia đó đánh thuế đối với tài sản thừa kế, tặng cho, chuyển nhượng.

Kết luận

Hoàn thiện khung pháp luật về tiền mã hóa là nhiệm vụ cấp thiết trong bối cảnh công nghệ phát triển như vũ bão hiện nay. Một hệ thống khung pháp lý về tài sản số, tiền mã hóa không chỉ giúp Việt Nam kiểm soát rủi ro, phòng, chống các loại tội phạm, vi phạm pháp luật, bảo đảm an ninh, trật tự mà còn tạo điều kiện thúc đẩy đổi mới sáng tạo và hội nhập quốc tế. Việc xây dựng khung pháp lý cần bảo đảm tính linh hoạt, minh bạch và phù hợp với thực tiễn phát triển của thị trường □

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đinh Thành An (2023), “Tiền mã hóa và những vấn đề đặt ra với hoạt động quản lý nhà nước của lực lượng an ninh mạng và phòng, chống tội phạm sử dụng công nghệ cao”, Tạp chí Dân chủ và Pháp luật.
2. Hiệp hội Blockchain Việt Nam (2023), “Kỷ yếu Hội nghị quy định về phòng, chống rửa tiền và vai trò của phòng, chống rửa tiền trong giao dịch tiền mã hóa”, Thành phố Hồ Chí Minh.
3. Hội đồng lý luận Bộ Công an (2024), “Kỷ yếu Hội thảo khoa học: Hoạt động rửa tiền và tài trợ khủng bố thông qua tiền mã hóa ở Việt Nam và giải pháp phòng ngừa”, Hà Nội.
4. Lộc Minh Đạt (2024), “Nhận diện các thủ đoạn rửa tiền thông qua tiền mã hóa trên thế giới hiện nay và kinh nghiệm đối với Việt Nam trong công tác phòng, chống”, Tạp chí Pháp lý.
5. Minh Sơn, “Thí điểm sàn giao dịch tiền mã hóa: Khai phá nguồn lực kinh tế mới”, <https://vietnamplus.vn/thi-diem-san-giao-dich-tien-ma-hoa-khai-pha-nguon-luc-kinh-te-moi-post1019800.vnp>, truy cập ngày 05/3/2025.
6. Nhĩ Anh, “Hoàn thiện hành lang pháp lý tài sản số ở Việt Nam”, <https://vneconomy.vn/hoan-thien-hanh-lang-phap-ly-tai-san-so-o-viet-nam.htm>, truy cập ngày 05/3/2025.
7. GIP Digital Watch Observatory, “Hong Kong issues first crypto licences of 2025”, <https://dig.watch/updates/hong-kong-issues-first-crypto-licences-of-2025>, truy cập ngày 05/3/2025.
8. TheCryptonomist, “Thailand approves the trading of USDT (Tether): a historic step for cryptocurrencies in the Far East”, <https://en.cryptonomist.ch/2025/03/10/thailand-approves-the-trading-of-usdt-tether-a-historic-step-for-cryptocurrencies-in-the-far-east>, truy cập ngày 05/3/2025.
9. Virtuzone, “UAE Cryptocurrency Regulations”, <https://virtuzone.com/blog/uae-cryptocurrency>, truy cập ngày 05/3/2025.